

บทที่ 7

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการทางการศึกษา และการแก้ไขปัญหา

บทนี้กล่าวถึงเรื่องการปฏิรูประบบการบริหารจัดการทางการศึกษา และการแก้ปัญหาเชิงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบบริหารจัดการด้วยรวม 8 เรื่อง

การปฏิรูปการจัดการศึกษาของรัฐบาลเท่าที่ทำมา มักจะใช้วิธีเพิ่มโครงการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นการมองและตามแก้ปัญหาเป็นเรื่อยๆ แบบแยกส่วน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องนั้น ได้บางส่วนหรือพัฒนาคนได้บางกลุ่มหรือได้บางจุด บางประเด็นเท่านั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงครู หลักสูตร วิธีการสอน การวัดผล ฯลฯ ที่สามารถให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ประชาชนทั้งประเทศอย่างทั่วถึงเป็นธรรมดา ทั้งแนวคิดใหญ่ในการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ยังติดอยู่ในกรอบคิดการลงทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจแนวทุนนิยมอุตสาหกรรม มุ่งคัดเลือกพัฒนาคนเก่งส่วนน้อยไปทำงานรับใช้ธุรกิจในระบบตลาดเป็นด้านหลัก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยและมีคุณภาพโดยรวมระดับปานกลางและต่ำ

การจะปฏิรูปการศึกษาของไทยให้ตามทันโลกในศตวรรษที่ 21 จะต้องเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิด เป้าหมาย ระบบการบริหารจัดการอย่างถึงรากถึงโคน **เรื่องสำคัญที่จะต้องปฏิรูป คือ พัฒนาครูทุกคนในสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพสูงขึ้นในระดับใกล้เคียงกัน เพื่อจัดการศึกษาที่ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ทำให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั้งประเทศให้พัฒนาศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่และสนองกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและสังคมได้**

เป้าหมายการศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน การเรียนรู้ คิดวิเคราะห์เป็นอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีที่จะเรียนรู้ต่อและแก้ไขปัญหา มากกว่าเน้นการเรียนวิชาสามัญแบบท่องจำอย่างที่ผ่านๆ มา ซึ่งคนที่เรียนจบไปแล้วคิดและทำอะไรไม่เป็น แถมยังมีทัศนคติแบบอยากทำงานสบายมากกว่าที่มีอุปนิสัยตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ด้วย ส่วนการจัดการศึกษาให้คนเก่งในด้านต่างๆ ได้พัฒนาศักยภาพสูงสุดในการศึกษาระดับสูง และในการวิจัยและพัฒนา ก็ควรทำควบคู่กันไป โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของพวกเขามากที่สุด เช่น มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คนทำงานแล้วมีโอกาสกลับมาเรียนได้ มีมหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยออนไลน์ที่สามารถเปิดสอนคนที่สนใจทุกคนได้อย่างมีคุณภาพและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

บทที่ 7

การจัดการศึกษาควรมีความหลากหลาย ชีวหยุ่น ปรับตัวได้ดี นำไปใช้งานในโลกจริงได้ เช่น สอนให้ลูกหลานเกษตรกรและเกษตรกรรู้จักทำการเกษตร วางแผนจัดการฟาร์ม ทำบัญชี การค้า ทำระบบสหกรณ์เป็น ส่งเสริมให้คนที่อยู่ในชนบทมีศักยภาพที่จะทำมาหากินในท้องถิ่นของตน โดยไม่ต้องอพยพไปหางานทำในเมือง รู้จักการพัฒนาสถาบันครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง สอนให้ลูกหลานคนงาน ผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยในเมืองในด้านฝึกอาชีพและพัฒนาอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ดีขึ้นจริง สอนผู้ใหญ่ให้มีความรู้และทักษะสำหรับอาชีพใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ฯลฯ

เรื่องที่สำคัญ คือ การมุ่งทำให้ประชาชนเข้าใจและตื่นตัวว่า**การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีปัญหาถึงขั้นวิกฤติที่เป็นสาเหตุทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศก้าวไปได้ล่าช้ามีปัญหา** ดังนั้น**ทั้งการปฏิรูปการเรียนการสอนให้มีคุณภาพให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น รัฐให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนทุกกลุ่มทั่วประเทศได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรม เป็นเรื่องที่ต้องทำควบคู่ไปกับการปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมือง การปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องที่จะต้องเข้าใจภาพรวมและตั้งใจเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่** ทุกคนทุกหน่วยงานจะต้องเข้ามาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันตรวจสอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ต้องปฏิรูปตัวเองและปฏิรูประบบการทำงาน นักวิชาการ นักวิชาชีพ ปัญญาชนที่ตื่นตัวรู้ปัญหา ต้องออกแรงช่วยกันทำงานเผยแพร่ณรงค์ให้ประชาชนและชุมชนตื่นตัวเข้ามาช่วยกันเรียกร้องรณรงค์เรื่อง**การปฏิรูปการศึกษา**กันอย่างกว้างขวางเป็นกระแสของประชาชนส่วนใหญ่**จึงจะเกิดพลังทางสังคมมากพอที่จะผลักดันให้ผู้บริหารประเทศต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์/แนวทางการปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษาและเรื่องที่สำคัญ**

7.1 เปลี่ยนโครงสร้างบริหารจากแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง เป็นแบบกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบไปที่จังหวัดและหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น

การเมืองไทยมีการเปลี่ยนรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และเปลี่ยนนโยบายโครงการต่างๆ บ่อยเกินไปและรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจแบบรวมศูนย์มากเกินไป เราควรแก้ปัญหานี้ด้วยการออกกฎหมายใหม่ จัดตั้ง**คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ**⁷⁷

⁷⁷สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติทำเอกสารวาระปฏิรูปที่ 16-18 เสนอให้จัดตั้ง คณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ ที่เป็นองค์กรระดับสูงที่ขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี โดยมีนายรัฐมนตรีเป็นประธานและรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน และมีการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิมาทำงานเต็มเวลา ทางสภาการศึกษาแห่งชาติก็มีแนวทางเสนอให้สภาการศึกษาแห่งชาติมีบทบาทเพิ่มขึ้น ในทำนองคล้ายกันแต่ก็ยังคงเปลี่ยนส่วนหนึ่งของฝ่ายรัฐบาล

ที่คัดสรรคนจากนักบริหารมืออาชีพและนักการศึกษา นักวิชาการที่เป็นคนกลางเพียงไม่กี่คน แต่ทำงานเต็มเวลา มาเป็น**คณะทำงานที่ทั้งวางแผน กำหนดนโยบาย โครงการและควบคุมกำกับดูแลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ** คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาชุดนี้ควรมีสิทธิอำนาจมากกว่ารัฐมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับที่คณะกรรมการด้านนโยบายของบริษัทมีสถานะสูงกว่าผู้บริหารจัดการบริษัท **เหตุที่ต้องปฏิรูปอย่างแตกต่างจากกระทรวงอื่น เพราะการศึกษาไม่ใช่แรงงานของกระทรวงหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นเรื่องสำคัญที่สุด** ประเทศจะพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต่อไปได้มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความสำเร็จหรือล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเป็นเรื่องพิเศษต่างจากการบริหารกระทรวงอื่นๆ เพื่อให้**แผนพัฒนาและการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติดำเนินไปอย่างเป็นเอกภาพและต่อเนื่อง** ไม่ว่าต่อไปใครจะขึ้นมาเป็นรัฐมนตรีหรือเป็นผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการก็ต้องทำตาม**แผนพัฒนาหรือแผนปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ** ซึ่งต้องเป็นแผนระดมสมองของนักการศึกษา นักบริหารมืออาชีพ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย จัดทำกันอย่างรอบคอบ มียุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม ชี้วัดที่สามารถติดตามทำให้เกิดผลเพื่อประโยชน์ประชาชนส่วนใหญ่ได้

การกำกับดูแลของคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาอาจกำหนดระยะเวลาไว้ก็ได้ เช่น 10 ปี ตัวคณะกรรมการควรมีวาระ และจัดให้มีระบบตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลได้ ที่มาของคณะกรรมการควรคัดสรรอย่างดีจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักบริหารมืออาชีพและนักวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในเรื่องการบริหารจัดการองค์กรในเชิงปฏิรูปด้วย **ส่วนแผนปฏิรูปหรือแผนพัฒนาการศึกษา 5-10 ปี** อาจเสนอผ่านการทำประชาพิจารณ์และรัฐสภาก็ได้ โดยต้องเป็นแผนที่ระดมสมองจากนักการศึกษา นักบริหารภาคธุรกิจเอกชน ภาคสังคมประชา ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ที่ตระหนักว่าเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ที่จะต้องทำเพื่อให้ไปช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศได้จริง **แผนดังกล่าวจะต้องมีเป้าหมายโครงการ มาตรการ วิธีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน** ไม่ใช่แค่เขียนไว้เป็นตัวหนังสือที่มีข้อความสวยงาม แต่ไม่มีผลทางปฏิบัติจริง

มีตัวอย่างของ**ฮ่องกง** ที่ปฏิรูปการศึกษาได้ผลเร็วในเวลาไม่กี่ปี**โดยใช้คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาเพียง 4 คนเท่านั้น แต่เป็น 4 คน ที่มีฝีมือและทำงานเต็มเวลาจริงๆ** ประธานเป็นระดับผู้บริหารองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ และองค์กรระหว่างประเทศมาแล้ว กรรมการอีก 3 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่รู้เรื่องทั้งเรื่องการศึกษาและการบริหารดี คณะกรรมการชุดนี้ มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการและจ้างคนมาช่วยงานคณะกรรมการได้อย่างคล่องตัว มีการจัดสัมมนาระดมสมองจากครู ผู้ปกครอง แบบกลุ่มเล็กๆ ที่หมุนเวียนจัด

บทที่ 7

ทั่วทั้งเขตเศรษฐกิจในเวลาไม่ห่างกันนัก จึงเป็นคณะที่ทำงานปฏิรูปการศึกษาที่ได้ผลจริง ไม่ใช่เป็นแค่คณะกรรมการนโยบายที่เพียงแต่ให้ความเห็นต่อฝ่ายบริหารแบบในประเทศไทยเท่านั้น

ในแง่ระบบการบริหารกระทรวงศึกษาธิการ ควรออก **พรบ. ปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่** ทำกระทรวงศึกษาส่วนกลาง ซึ่งปัจจุบันมีบุคลากรถึงราว 10,000-15,000 คน ให้ได้เลิกลง กระจายคนที่ทำงานวิชาการและธุรการส่วนกลางให้ไปทำงานในสถาบันการศึกษาโดยตรงเพิ่มขึ้น และหรือมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งงานได้ยืดหยุ่น คล่องตัวเพิ่มขึ้น เปลี่ยนแปลงบทบาทของกระทรวงศึกษาจากการเป็นผู้จัดการศึกษาเอง เป็นเพียงผู้กำกับนโยบายผู้สนับสนุน และผู้ประเมินผู้ประสานงาน ผู้ช่วยแก้ปัญหาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ภาคี 4 ฝ่าย คือ 1. ฝ่ายบริหารภาครัฐ 2. ครูอาจารย์ผู้ปฏิบัติงาน 3. ผู้ทรงคุณวุฒิ 4. ประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ภาคี 4 ฝ่ายนี้ ควรมีทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัดทำงานร่วมกันแบบเครือข่ายในแนวประยุกต์จากที่กระทรวงสาธารณสุขได้ทดลองทำอยู่ หรือในระดับจังหวัดที่มีการทดลองทำสมัชชาการศึกษาจังหวัด และคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ในรูปภาคีเครือข่ายของประชาคมจังหวัดที่มีทั้งองค์กรระดับท้องถิ่น หน่วยงานจัดการศึกษาภาคธุรกิจเอกชน ภาคสังคมประชากรมาร่วมกันทำงาน

เนื่องจากในช่วงแรกครูอาจารย์เท่าที่เรามีอยู่อาจมีความพร้อมในการรับผิดชอบบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยตนเองในระดับที่แตกต่างกัน อาจค่อยๆ ทอยกระจายอำนาจทรัพยากรกำลังคนไปสู่สถานศึกษาที่มีความพร้อมก่อนและเพิ่มขึ้นตามลำดับความพร้อมในการรับผิดชอบต่อผลงาน ขณะเดียวกันต้องส่งเสริมนักเรียน นักศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตรวจสอบดูแลและร่วมกันบริหารสถานศึกษาเพิ่มขึ้น และสร้างระบบที่ช่วยชี้วัดประเมินผลติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาต่างๆ ได้มากขึ้น ที่แล้วมาการกระจายอำนาจไปที่เขตพื้นที่การศึกษาหลายเป็นการสร้างระบบราชการอีกชั้นหนึ่ง ที่มีผู้อำนวยการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจเพิ่มขึ้น โดยไม่มีระบบตรวจสอบที่ดี ทำให้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของแต่ละคน ถ้าเป็นคนตั้งใจทำงานอย่างซื่อตรง เอาใจใส่ ก็ดีไป แต่หลายคนใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก ไม่ได้รับผิดชอบในการปฏิรูปการศึกษาในชุมชนท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น แนวทางการปฏิรูประบบบริหารจึงไม่ใช่เรื่องกระจายอำนาจไปที่หน่วยงานระดับย่อยลงไปอย่างเดียว ต้องทำควบคู่ไปกับการกระจายความรับผิดชอบที่มีการตรวจสอบ และส่งเสริมพัฒนาให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่วนรวมเพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง

การจะพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบที่จะตรวจสอบได้เพิ่มขึ้น ต้องส่งเสริมพัฒนาตัวแทนภาคประชาชนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นให้เข้ามา มีบทบาทในการจัดการและตรวจสอบการให้บริการการศึกษาของผู้บริหาร/ครู สถานศึกษา ต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดให้สถานศึกษา ต้องประเมินตัวเองและได้รับการประเมิน เช่น ต้องทำรายงานผลคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ในโรงเรียนเผยแพร่ต่อสาธารณะ⁷⁸

จัดตั้งสำนักงานสถาบันเพื่อการปฏิรูปการศึกษา⁷⁹ เป็นองค์กรมหาชนที่คัดเลือกผู้บริหารมืออาชีพผู้เข้าใจปัญหาการศึกษา จากองค์กรธุรกิจเอกชน สังคมประชา และนักวิชาการที่มีความเป็นนักบริหารด้วยเข้ามาทำงานแบบเต็มเวลา งานสำคัญ 2 อย่างแรกคือ **ปฏิรูปการบริหารจัดการองค์กร และการปฏิรูปผู้บริหาร/ครูอาจารย์** ให้เป็นนักวิชาชีพชั้นสูง ที่มีแรงจูงใจสูง ปฏิรูปสถาบันฝึกอบรมครูแนวใหม่ คัดคนเก่ง คนมีอุดมการณ์ตั้งใจเป็นครูสูง ทำให้ครูเป็นนักวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับผลตอบแทนและแรงจูงใจสูงขึ้น เทียบได้กับนักวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ ฝึกอบรมครูอาจารย์ให้มีความรู้/ทักษะแนวใหม่ที่สามารถสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบรู้จักคิดวิเคราะห์ให้ได้อย่างมีคุณภาพ ปฏิรูปให้สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรที่เรียนรู้ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้วยการลดขนาดและบทบาทของกระทรวงศึกษาที่ส่วนกลางลง กระจายบุคลากรงบประมาณและสิทธิอำนาจ ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ศูนย์คณะกรรมการศึกษาจังหวัด และสมัชชาการศึกษาจังหวัด เขตพื้นที่ การศึกษา และสถาบันการศึกษา และการโอนการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรสังคมประชาอื่นๆ เพิ่มขึ้น ตามลำดับความพร้อมขององค์กรต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น โดยวางกฎเกณฑ์ให้เข้ากับสภาพปัญหาความเป็นจริงของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ โปร่งใส

กระจายอำนาจทรัพยากร และความรับผิดชอบไปที่ท้องถิ่น ควรพัฒนาต่อจากโครงการนำร่องใน 15 จังหวัด กำลังดำเนินการปฏิรูปการศึกษาระดับจังหวัดโดยจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด และสมัชชาการศึกษาจังหวัดที่ประกอบไปด้วยภาคี

⁷⁸ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์ “เราจะสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาได้อย่างไร: แนวคิดและประสบการณ์ในต่างประเทศ” <http://thaipublica.org/2012/02/accountability-education>.

⁷⁹ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดตั้ง สถาบันวิจัยระบบการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ และหน่วยงานบริหารการเงินการคลังและทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งเหมือนเป็น 2 หน่วยงานที่แยกกัน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะทำแบบบูรณาการ และควรเป็นองค์กรที่มีกำลังคนและกลไกที่สนับสนุนคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์ให้ทำงานได้ผลจริง

บทที่ 7

เครือข่ายหลายฝ่าย ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภามหาวิทยาลัย หน่วยงานจัดการศึกษาระดับภาคสังคมประชา และภาคธุรกิจเอกชน เพื่อทำงานปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดของตนให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศได้มากขึ้น เป็นโครงการที่น่าจะส่งเสริมให้จังหวัดอื่นๆ ดำเนินการและพัฒนาต่ออย่างยืดหยุ่นตามศักยภาพของแต่ละจังหวัด ปัจจุบันเป็นการร่วมมือกันทำงานร่วมกันของภาคีผู้สนใจ การปฏิรูปในจังหวัดและองค์กรมหาชน 2 แห่ง คือ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แต่ต่อไปน่าจะพัฒนาให้เป็นกลไกวิธีการทำงานที่รัฐบาลเข้ามาอุดหนุนด้านงบประมาณ และมีการออกกฎกำหนดอำนาจขอบเขตของคณะทำงานและที่มา วิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดดังกล่าว เพื่อจะได้ใช้เป็นกลไกการบริหารจัดการการศึกษาแบบใหม่ โดยอาจจะศึกษาและปรับปรุงจากโมเดลการกระจายอำนาจ งบประมาณ สู่โรงพยาบาลโดยตรงของสาธารณสุข⁸⁰

หลักการแนวทางปฏิรูปแบบใหม่คือ กระทรวงศึกษาฯ ส่วนกลางเลิกเป็นผู้จัดการศึกษาเอง เปลี่ยนบทบาทไปทำหน้าที่เป็นผู้กำกับ ดูแล ประสานงาน สนับสนุนผู้บริหารและครูสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเรื่องนโยบาย การทำตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร การปฏิบัติงานอย่างคุณภาพ โปร่งใส เป็นธรรม ในช่วง 5-10 ปีแรกอาจจะค่อยทยอยทำในจังหวัดที่พร้อมไปตามลำดับ แต่ก็ต้องทดลองฝึกหัดให้ทุกจังหวัดทำได้ภายใน 10 ปี โดยอาจจะทำให้อึดหยุ่นแบบมีรูปแบบที่ต่างกันไปบ้างได้

ปฏิรูประบบการทำงานคณะกรรมการของเขตการศึกษาและสถานศึกษา ต้องทำงานแบบรับผิดชอบต่อผลงาน และทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดและสมาชิกการศึกษาอย่างค้ำประกันเป้าหมายของผลงานเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้**ผู้ทรงคุณวุฒิ** ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการกระทรวงอื่น นักธุรกิจ ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ฯลฯ ที่มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการเข้าร่วมทำงานเป็นคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด สมาชิกการศึกษาจังหวัด และกรรมการสถานศึกษาต่างจากกรรมการซึ่งมีสิทธิอำนาจเพิ่มขึ้น มีการบริหารอย่างเป็นประชาธิปไตยที่กรรมการรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ใช่แบบที่ตั้งขึ้นมาแล้วรูปแบบและผู้อำนวยความสะดวก/ครูใหญ่เป็นประธานคณะกรรมการสถาบันศึกษาเสียเอง

ในประเทศอื่นนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนนอกและคณะกรรมการสามารถพิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนให้ความดีความชอบผู้อำนวยความสะดวกหรือครู

⁸⁰เอกสารแนะนำโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ สสค. Area Based Education QLF สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน www.qlf.or.th

ใหญ่ได้ ขณะที่ของไทยมีแค่รูปแบบการตั้งคณะกรรมการสถาบันการศึกษา แต่เนื้อหาของ การดำเนินงานยังคงขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ เขตการศึกษาและกระทรวงศึกษาฯ ตามระบบราชการ คณะกรรมการสถาบันการศึกษาของไทยกลายเป็นเพียงแค่คณะกรรมการ หาทุนให้โรงเรียนหรือเป็นคณะกรรมการตราขงรับทราบและอนุมัติเรื่องที่ฝ่ายบริหาร เสนอมาเป็นส่วนใหญ่ (สภามหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ มีสภาพปัญหาคล้ายกัน)

เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนระดับตำบล อำเภอบางแห่ง ควรส่งเสริมให้ ผู้นำชุมชน ข้าราชการบ้านนอก ข้าราชการกระทรวงอื่น ผู้ประกอบอาชีพ อิสระต่างๆ พระสงฆ์ที่มีความรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น แต่อาจไม่ได้อยู่ที่ตำบลนั้นหรืออำเภอนั้นโดยตรง ให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาได้ ในกรณีที่ไม่มีอาจหาผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลหรืออำเภอรอบนอกได้โดยตรง เนื่องจากใน สมัยนี้การสื่อสารและการเดินทางสะดวกขึ้น เราอาจจะหาผู้ทรงคุณวุฒิจากอำเภอเมืองได้ ง่ายกว่า และคณะกรรมการสามารถเดินทางไปเข้าร่วมประชุมที่โรงเรียนในต่างอำเภอ ตำบล เคือนละ 1-2 ได้ครั้งได้ไม่ยาก

ข้อสำคัญคือ **ควรมีระบบเลือกสรรให้ได้คณะกรรมการเขตการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาคนที่มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลฝ่ายบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพจริง** ดังนั้นควรยกเว้นไม่ แต่งตั้งผู้มีตำแหน่งทางการเมืองในทุกระดับ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อหลีกเลี่ยงการแทรกแซงและเล่นพรรคเล่นพวกทางการเมือง ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาควรเป็นคนนอกที่กำกับดูแลผู้อำนวยการหรือครูใหญ่ ได้ ไม่ควรให้ผู้อำเภอ/ครูใหญ่เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเสียเอง อาจเป็น กรรมการคนหนึ่ง แต่ไม่ควรมีสิทธิออกเสียงในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตัวผู้อำนวยการ/ครูใหญ่เอง

ประเด็นสำคัญคือ ต้องมีการคัดเลือกจัดฝึกอบรม การพัฒนาเตรียมผู้บริหารสถาน ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจริง ไม่ใช่แค่ว่าเรียนสำเร็จปริญญาโทด้านบริหารการศึกษาแล้ว จะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้ดีเสมอไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้ทั้งวิชาการศึกษาและ รู้เรื่องการบริหารจัดการ รวมทั้งการบริหารเรื่องงบประมาณแบบนักเศรษฐศาสตร์การ ศึกษาที่รู้จักปฏิบัติจริงด้วย การคัดเลือก แต่งตั้ง เลื่อนฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนและ ครูอาจารย์ ควรประเมินความรู้ ความสามารถ และผลงานของผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ อย่างมี ประสิทธิภาพ เป็นธรรม เหมาะสม **การประเมินผลผู้อำนวยการ/ครู ต้องวัดจากผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนโดยเฉลี่ยทั้งชั้นและโรงเรียนเปรียบเทียบกับปีก่อนหรือวัดว่าสัดส่วนผู้สอบ ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของทั้งชั้นและโรงเรียน** โดยมีการรายงานต่อสาธารณะทุกปี เพื่อแสดง ความรับผิดชอบต่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย

บทที่ 7

การโอนการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทยอยทำให้กับองค์กรที่ตั้งใจขอมาและมีหลักเกณฑ์ความพร้อมสูงก่อนเป็นแห่งๆ ไป และต้องปฏิรูปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพร้อมกันด้วย เช่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิธีคัดคนที่มีความรู้เรื่องการศึกษามาเป็นฝ่ายบริหารการศึกษา และบริหารแบบประชาธิปไตยที่ทำให้ครูมีส่วนร่วมและอิสระในการทำงาน การที่ครูจำนวนมากไม่ยอมถูกโอนย้ายไปอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะกลายเป็นการโอนครูไปเป็นลูกน้องนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งบางคนมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ระดับปานกลางถึงต่ำ เราต้องแก้ไขปัญหานี้ อย่างจำแนกและชัดเจน โดยพิจารณาบริบทที่เป็นจริง ไม่ใช่โดยการออกเป็นกฎที่ใช้ทั่วไปกับทุกกรณี

ขณะเดียวกันก็ควรแก้ไขกฎหมายให้องค์กรสังคมประชา เช่น ศาสนา มูลนิธิ องค์กรชุมชนต่างๆ ยื่นเรื่องขอขงจากกระทรวงศึกษาธิการมาจัดการศึกษาด้วยตนเอง แบบ Charter School ได้ หรือองค์กรชุมชนขอโอนโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไปบริหารกันเองโดยรัฐบาลคงสนับสนุนด้านงบประมาณโดยตรงแบบ Charter School เพื่อส่งเสริมให้องค์กรต่างๆ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างกว้างขวางหลากหลาย และแข่งขันกันในเชิงคุณภาพได้เพิ่มขึ้น

สำหรับสถานศึกษาเอกชนควรส่งเสริมให้มีการแข่งขันพัฒนาด้านคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณไปที่ผู้เรียนโดยตรง เช่น ให้เป็นคู่มือการศึกษาแก่นักเรียนทุกคน ที่สามารถจะไปเลือกเรียนสถาบันการศึกษารัฐหรือเอกชน หรือภาคสังคมประชาได้ จะเป็นวิธีการบริหารงบประมาณเพื่อการศึกษาโดยรัฐที่ทำให้สถานศึกษาประเภทต่างๆ แข่งขันกันอย่างเป็นธรรมขึ้น และผู้เรียนมีทางเลือกหลากหลายขึ้น ปัจจุบันเนื่องจากประชากรวัยเรียนลดลง มีการแข่งขันจากสถาบันรัฐในเมืองใหญ่เพิ่มขึ้น ทำให้สถานศึกษาเอกชนขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีนักเรียน นักศึกษาลดลง ซึ่งยิ่งทำให้มีรายได้น้อยลงและยากที่จะบริหารให้มีคุณภาพได้

สถานศึกษาของรัฐที่มีความพร้อมสูงควรให้เป็นนิติบุคคลที่บริหารตนเองแบบอยู่ภายใต้กำกับรัฐบาลแบบโรงเรียนมหิดลอนุสรณ์ได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบตรวจสอบคานอำนาจผู้บริหารสถานศึกษาทุกประเภท โดยคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย และสมาคมผู้บริหาร สมาคมครู/อาจารย์ สมาคมวิชาชีพด้านต่างๆ เพื่อดูแลช่วยเหลือการบริหารสถานศึกษาทั้งด้านคุณภาพการบริหารแบบธรรมาภิบาล และการให้เป็นธรรมแก่ประชาชนในชุมชนด้วย เช่น การควบคุมอัตราค่าเล่าเรียน การคัดเลือกผู้เข้าเรียนอย่างเป็นธรรม การมีทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจนที่เรียนดีปานกลางแต่ตั้งใจเรียนสูง ฯลฯ

การปฏิรูประบบบริหารเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การปฏิรูปเรื่องการจัดสรรและการใช้งบประมาณให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมเพิ่มขึ้น เรื่องนี้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย และองค์กรต่างประเทศได้เคยเสนอไว้รวมทั้งข้อเสนอเรื่องการพิมพ์เขียวการปฏิรูปการศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษา สภาปฏิรูปแห่งชาติ ก็ได้เสนอเรื่องการจัดงบประมาณแนวสนองความต้องการของผู้เรียน เช่น ให้อุปกรณ์การศึกษาแก่ผู้เรียนโดยตรง, การจัดสรรงบประมาณรายหัวอย่างยืดหยุ่นตามพื้นที่และสภาพปัญหา ฯลฯ ซึ่งถ้าทำได้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่จะนำไปสู่การแข่งขันและการปฏิรูปสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้เพิ่มขึ้น

7.2 ทุ่มเทพพัฒนาการศึกษาปฐมวัย (3-5 ขวบ) แบบเตรียมความพร้อมที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองเด็กวัยนี้ทั้งประเทศ

ปัจจุบันมีเฉพาะศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลที่มีองค์ความรู้บางแห่งในเมืองที่รู้ว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงระดับปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่เรียกว่าเป็นโอกาสทอง ที่สมองเด็กกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด อยากรู้อากเห็น พร้อมทั้งจะเรียนรู้มากที่สุด ขณะที่การเลี้ยงดูของพ่อแม่และการศึกษาระดับอนุบาลส่วนใหญ่ยังอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและต่ำ คนไทยส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องนี้น้อย คิดว่าเด็กเล็กฯ ยังไม่เติบโต ยังต้องเรียนรู้อะไรมาก แคดูแลเรื่องการกินอยู่ให้อ้วนท้วน แข็งแรง ปลอดภัย ก็พอแล้ว แต่ความจริงเรากำลังปล่อยให้โอกาสทองในการพัฒนาสมองเด็กเล็กให้เจริญงอกงามเต็มที่หลุดลอยไป เราต้องปฏิรูปเรื่องการเลี้ยงดูเด็กเล็ก ศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลอย่างขนานใหญ่ นี่เป็นเรื่องที่จะใช้งบประมาณไม่มากนัก แต่จะต้องใช้ความตั้งใจ เอาใจใส่ และความพยายามทำอย่างมีความรู้จริงจึง ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในระยะยาวอย่างมหาศาล

ขณะนี้มีเด็กไทยระดับปฐมวัยนี้อยู่ทั่วประเทศราว 3 ล้านคน กลุ่มที่ได้เข้าเรียนมีราวร้อยละ 60 ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในศูนย์เลี้ยงเด็กหรือ รร. อนุบาลที่มีคุณภาพปานกลางถึงต่ำ รัฐ ภาคสังคมประชาชน เอกชน ต้องจัดการฝึกอบรมและจ้างครูอนุบาลที่เข้าใจจิตวิทยาเด็กเล็กและรู้จักวิธีการสอนแบบกึ่งเล่นกึ่งเรียน มีอุปกรณ์สื่อต่างๆ ที่จะช่วยพัฒนาสมองเด็กวัยนี้จะเรียนรู้ได้เร็วมาก การปฏิรูปโรงเรียนอนุบาลจะเป็นการเตรียมพร้อมสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้เด็กเล็กก้าวขึ้นไปเรียนชั้นประถมได้ดีขึ้น เด็กที่ฉลาดกลัวพูด กล้าซักถามจะไปช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบใหม่และผลักดันให้ครูต้องสนใจอ่านหนังสือศึกษาเพิ่มเติมด้วย นี่จะเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจากล่างขึ้นบนที่สำคัญ

บทที่ 7

รัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ต้องช่วยกันสร้างเพิ่มเติมและปรับปรุงโรงเรียนอนุบาล คัดเลือกฝึกอบรมและจ้างครูอนุบาลที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ปัจจุบันการโอนการจัดการเรื่องนี้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีระบบบริหารและคุณภาพแตกต่างกันสูง ต้องช่วยกัน พัฒนาโรงเรียนอนุบาลที่มีมาตรฐานต่ำและขยายโอกาสให้เด็กที่ยังไม่ได้เรียนให้ได้เรียนฟรี มีรถรับส่ง มีอาหารกลางวันและการดูแลสุขภาพอย่างพร้อมมูล โดยอาจจะต้องเพิ่มงบจากภาครัฐ หากความสนับสนุนจากภาคธุรกิจเอกชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาดูแลปฐมวัย มีการฝึกอบรมครู และการสนับสนุนช่วยพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนอนุบาลทั้งประเทศอย่างทั่วถึง

การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเล็กจนถึงเด็กประถมต้นควรทำหลายทางพร้อมกันไป เช่น

1) **พัฒนาวิธีการเลี้ยงดูเด็ก ด้วยการตั้งโรงเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้พวกเขารู้จักส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและพัฒนาการของสมองเด็กในทุกด้าน** กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาฯ และหน่วยงาน เช่น สถาบันวิทยาการการเรียนรู้ เป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาพ่อแม่จัดให้มีการอบรมอาสาสมัครจากแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแม่ที่มาฝากคลอดและต้องนอนโรงพยาบาลตอนคลอด ให้แม่เห็นความสำคัญการร้องเพลงกล่อมเด็ก ถ่านิทาน อ่านนิทานให้เด็กเล็กฟังนั้นช่วยพัฒนาสมองและเป็นการปูทางให้เด็กรักการอ่าน ซึ่งเป็นเรื่องที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ไปตลอดชีวิตของเขา การทำหลักสูตรฝึกอบรมสั้นๆ หรือซีดีแจกเพื่อให้นักศึกษาพ่อแม่รุ่นใหม่ด้วยจัดทำซีดีเพลงกล่อมเด็ก การอ่านนิทาน หนังสือเล่มแรก แจกหรือขายให้แม่ในราคาต่ำ โดยต้องแนะนำให้แม่เข้าใจว่าการตั้งใจสื่อสารกับเด็กด้วยภาษาและเรื่องราวต่างๆ เป็นเรื่องสำคัญต่อสมองไม่น้อยไปกว่าการดูแลด้านสุขภาพของเด็ก

2) **ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย การรักการอ่าน และการอ่านแบบจับใจความที่ใช้งานได้ดีทั้งโดยพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ** ปัจจุบันเราลดความสำคัญของวิชาภาษาไทย เพราะคนส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าเป็นภาษาที่คนไทยทุกคนก็เรียนรู้ได้โดยสภาพแวดล้อมอยู่แล้ว แต่การเรียนรู้ภาษาไทยแบบพอพูด ฟัง เรื่องราวต่างในชีวิตประจำวันรู้เรื่อง เป็นเพียงการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับต่ำ **เราต้องส่งเสริมให้เด็กไทยเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีในระดับหนึ่งก่อนเขาจึงจะไปเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดี** และใช้งานสื่อสารได้ดี เช่น อ่านหนังสือแบบจับประเด็นได้ พูดอธิบายได้อย่างมีเหตุผล กระชับ กะทัดรัด **ทักษะในการอ่านรู้เรื่อง (Reading Competency)** เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยผู้มีทักษะนี้ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ วิชาอื่นๆ และพัฒนาตนเองได้มากขึ้นต่อไป เด็กที่เรียน**ภาษาไทยแบบใช้งาน**ได้อ่อน (คนละอย่างกับการเรียนแบบท่องจำเพื่อสอบ) จะยากลำบากในการเรียนวิชาอื่นให้ได้ดี เพราะทุกวิชาต้องการความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

การเรียนรู้เรื่องการอ่านภาษาไทยให้ได้ดี จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับแรกสำหรับเด็กไทย เมื่อเด็กเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยค ของภาษาไทย เขาจึงจะสามารถทำความเข้าใจกับแนวคิด สรุปรวบยอดของคำต่างๆ ในวิชาอื่น รวมทั้งภาษาต่างประเทศอื่นๆ ได้ เรื่องนี้มีองค์ความรู้ทางการวิจัยในหลายประเทศรองรับว่าเด็กคนที่ไม่มีความรู้ภาษาแม่ของตนได้ดีพอ จะไปเรียนวิชาอื่นได้ดียาก ปัจจุบันมีปัญหาปล่อยให้นักเรียนเลื่อนชั้นขึ้นไปถึง ป.3 ป.4 หรือสูงกว่านั้น โดยที่ยังอ่านไม่ค่อยออกหรืออ่านไม่คล่องอยู่มากพอสมควร เป็นเรื่องที่จะต้องสำรวจและหาทางช่วยเหลือแก้ไขอย่างจริงจัง

ในโรงเรียน ควรปฏิรูปการสอนภาษาไทยโดยเน้นความเข้าใจ ความชื่นชมต่อวรรณกรรม แทนการท่องจำหลักไวยากรณ์กฎเกณฑ์ต่างๆ ปฏิรูปหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนภาษาไทย และฝึกอบรมครูภาษาไทยใหม่หมด เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนภาษาไทยแบบเก่าที่มักเน้นการท่องจำไวยากรณ์ และจำศัพท์ และเลือกคัดตอนวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสั่งสอนให้เด็กว่านอนสอนง่าย เชื้อฟัง แบบจารีตนิยม ที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ ไม่ทำทายเป็นการสอนภาษาไทยแบบใหม่ที่ควรสอนแบบธรรมชาติ (หรือแบบ Whole Language) ที่เน้นให้เด็กเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยค และสนุกกับเรื่องราวในนิทานและวรรณกรรมที่เหมาะสมกับวัยและมีคุณค่าทางศิลปะ (ความงาม ความไพเราะ ความสะเทือนใจ) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน และรักการอ่าน มากกว่าเพื่อการวัดผลสอบตามแบบมาตรฐาน

ถ้าเด็กมีทักษะในการอ่านอ่อนตั้งแต่ชั้นประถมต้นแล้ว การที่เขาจะไปเรียนวิชาอื่นได้ดีจะทำได้ยากมาก **และนี่คือสาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหาว่าทำไมเด็กส่วนหนึ่งจึงเรียนต่อไม่ได้และต้องออกกลางคันไป ไม่ได้เรียนแม้แต่การศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลจัดให้ฟรี และถือเป็นภาคบังคับสำหรับพลเมืองด้วย** ในประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม นักเรียนบางส่วนที่ออกกลางคันไปเพราะปัญหาความยากจนและปัญหาอื่นๆ หากเขาอ่านออกเขียนได้ค่อนข้างดีและรักการอ่าน ถึงเขาจะไม่ได้เรียนต่อแล้ว พวกเขาก็ยังมีโอกาสไปหาหนังสืออ่านและศึกษาด้วยตนเองได้ แต่นักเรียนไทยที่ออกกลางคันส่วนใหญ่จะมีทักษะในการอ่านที่ไม่ค่อยดีและไม่ได้รับการบ่มเพาะให้มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้เขามีโอกาสจะเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเองได้น้อย

เด็กควรจะเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาได้ดี เข้าใจความหมายของคำ ประโยค จับใจความ ได้ถูกต้องชัดเจน และสนุกในการอ่าน เกิดความรักการอ่าน นี่คือพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่จะไปใช้งานและการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น

การอ่านหนังสือเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างช้าๆ ที่หนักแน่นกว่า ช่วยสร้างสมาธิ สร้างจินตนาการ ได้มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ที่มักเน้นภาพเคลื่อนไหวที่บดบังผู้ชมทุกอย่าง ในการอ่านหนังสือนั้น เด็กสามารถหยุด

บทที่ 7

และหรือพลิกกลับไปอ่านใหม่ได้ ขณะที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเคลื่อนไหวเร็ว บอกทั้งเรื่อง
ราว การเคลื่อนไหว การพูดของตัวละครหมดทุกอย่าง เด็กเป็นฝ่ายดูและฟังอย่างเดียว
แทบไม่ต้องใช้ความคิดจินตนาการของตนเองเกี่ยวกับละครต่างๆ เหมือนกับการอ่าน
หนังสือ ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมจินตนาการมากกว่าแล้ว ยังทำให้เกิดความซาบซึ้งในภาษา
และวรรณกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของพวกเขาในหลายด้านมาก

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต E-book ซีดีรอม ถ้ารู้จักเลือกและแบ่งเวลา
ให้เหมาะสม (โดยอาจต้องมีผู้ใหญ่ดูแล) อาจมีประโยชน์ในบางด้านสำหรับเด็กโตที่อ่าน
ได้คล่องแล้ว แต่ไม่ควรเริ่มจากเด็กเล็กเกินไป ซึ่งควรจะเรียนรู้จากโลกจริง ของจริง
มากกว่าโลกเสมือนในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ **ข้อสำคัญคือต้องสร้างให้เด็กมีพื้นฐานการอ่าน
ที่ดี รักการอ่าน มีสมาธิในการอ่าน เป็นคนอยากรู้อยากเห็น อยากค้นคว้าสิ่งที่มีสาระก่อน**
เขาถึงจะมีอุปนิสัยและความพร้อมที่จะไปค้นคว้าอ่านจากอินเทอร์เน็ต จาก E-book ฯลฯ

ถ้าเด็กยังไม่มีพื้นฐานที่ดีเรื่องภาษาและการรักการอ่าน เป็นไปได้มากกว่าพวกเขา
จะสนใจใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบหาความบันเทิงเพลิดเพลิน เช่น การเล่นเกมส์ ความ
หลงใหลเรื่องเพศ ดารา ฯลฯ และไม่ได้สนใจการค้นคว้า การอ่าน การแสวงหาความรู้
และความหมายในชีวิตและสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่พลเมืองโลกควรได้เรียนรู้เสียก็ได้

7.3 ปฏิรูปครู อาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล

การปฏิรูปครู อาจารย์ ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5 โดยละเอียดแล้ว การปฏิรูปหลักสูตร
การเรียนการสอน การประเมินผล ก็เสนอไว้ในบทที่ 6 แต่ในที่นี้ต้องการเน้นย้ำโดยให้
ภาพรวมแบบสั้นๆ โดยเฉพาะ เรื่องที่สำคัญคือ **ปฏิรูปหลักสูตร การสอนการเรียนและการ
วัดผลทุกวิชา** ให้มีเนื้อหาสาระ/วิธีการนำเสนอที่สนองความอยากรู้อยากเห็น เหมาะกับ
พัฒนาการของสมองตามวัยของผู้เรียน และมีความรู้/ทักษะพื้นฐานที่นำไปใช้งานในโลก
จริงต่อไปได้

การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควรเน้นการเข้าใจองค์ความรู้ที่เป็น
แนวคิดใหญ่ที่เชื่อมโยงกับความรู้สาขาอื่นๆ และชีวิตจริงได้มากกว่าลงเนื้อหารายละเอียด
ของแต่ละสาขาวิชา กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งความสนใจ ความเข้าใจ
ของเด็กแต่ละวัย ทำหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบให้เข้าใจง่าย ชัดเจน มีภาพ
ประกอบช่วยเพิ่มความเข้าใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรที่ใหม่ สนุก และรู้สึกท้าทาย อยาก
เรียนรู้ ด้วยการอ่าน แทนที่จะพึ่งแต่คำบรรยายจากครู เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนการเรียน
จากแบบเน้นการท่องจำข้อมูลเป็นข้อๆ เพื่อนำไปใช้สอบปรนัยประเภทเลือกกว่าข้อไหน
ถูกผิด เป็นการเปิดกว้าง ฝึกฝนให้ผู้เรียนหัดคิดวิเคราะห์ ออกความเห็น อภิปราย ตีความ

ในเชิงอรรถ (เขียนบรรยาย) เพิ่มขึ้น หรืออาจจะสอบแบบกึ่งอรรถ ปรนัย เช่น ข้อสอบของโครงการ PISA ที่ให้ข้อความที่อธิบายโจทย์ปัญหาให้อ่านครึ่งหน้าถึงหนึ่งหน้า เพื่อการคิดวิเคราะห์ที่เลือกคำตอบแบบปรนัยท้ายข้อ

ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน การค้นคว้า การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา แทนที่จะเน้นการบรรยายตามตำราให้จดเพื่อท่องจำไปสอบ เช่น สอนแบบตั้งประเด็นปัญหาเพื่อการคิดค้นคว้าอภิปรายสัมมนา ทดลอง ปฏิบัติ ทำโครงการ ฯลฯ ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้าและสั่งงานให้นักเรียนไปอ่านมาก่อนจะถึงชั่วโมงเรียน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถามหรือมาอภิปรายออกความเห็นกันในชั้น ครูบรรยายเฉพาะประเด็นสำคัญ จัดตารางเรียนให้มีชั่วโมงที่ผู้เรียนต้องอ่านศึกษาด้วยตนเอง เช่น ให้นักเรียนไปนั่งอ่านค้นคว้าทำรายงาน ทำโครงการด้วยตนเองในห้องสมุด หรือห้องปฏิบัติการ โดยครูต้องติดตามดูว่านักเรียนได้อ่านหรือไม่ เข้าใจเรื่องที่อ่านมากน้อยแค่ไหนอย่างไร หรือทำโครงการกันอย่างไร

มีตัวอย่างของครูที่ตั้งใจสอน คิดและสอนแบบนอกกรอบอย่างเข้าใจเป้าหมาย สามารถช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจและเรียนรู้ได้ดีขึ้นมาก ที่ครูไทยจะเรียนรู้ได้หลายกรณี⁸¹ เราควรช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องการอ่านหนังสือแบบชาวซึ่งในความสนุกของเรื่องราวความงาม ความไพเราะของภาษา ู้ภาษาไทยแบบใช้งานได้และได้อ่านหนังสือดีๆ ที่ทำให้เขาสนุกและรักการอ่าน ก่อนที่ส่งเสริมให้พวกเขาเรียนรู้ภาษาจากโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงเครื่องมืออุปกรณ์เสริม ซึ่งให้ทั้งผลด้านบวกและด้านลบได้ พ่อ แม่ ครู ควรตระหนักถึงปัญหานี้และเรียนรู้ที่จะช่วยแนะนำ ให้เด็กรู้จักการแบ่งเวลา เลือกโปรแกรมให้เหมาะสม เด็กจึงจะหลีกเลี่ยงผลลบและรู้จักใช้สื่อชนิดนี้ให้ได้ผลบวกมากขึ้น

เรื่องการวัดผลนักเรียนเป็นเรื่องที่ต้องให้ครูเรียนรู้เข้าใจใหม่ว่าการวัดผลมีเป้าหมายเพื่อการทางช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ไม่ใช่การพิพากษาคัดสินในระบบแพ้คัดออก แม้แต่ในชั้นประถม เช่น ป.6 ม.3 ม.6 และระบบคัดคนเข้าเรียนต่อระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ก็น่าจะเปลี่ยนแปลงเป็นการวัดผลผู้เรียนแบบใหม่ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น แทนการวัดผลแบบเน้นการจดจำข้อเท็จจริง ปัญหาเรื่องการเรียนแบบแพ้คัดออกแข่งขันกันเข้ามหาวิทยาลัย เป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาอื่นๆ อีกหลาย

⁸¹ ตัวอย่างเช่น หนังสือ 1. Susan A. Ambrose และคณะ How Learning Works การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 7 หลักการสร้างนักเรียนรู้แห่งอนาคตใหม่ โอเพ่นเวิร์ลด์ส 2556 2. เรฟ เอสคิวทิล ครูนอกกรอบกับนักเรียนนอกแบบ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.), 2554 3. ลูแอนน์ จอห์นสัน ครูประณีตคิดนอกกรอบ: ยั่วให้นักฝึกให้คิด สสค. 2557.

บทที่ 7

ปัญหา ควรจะแก้ไขหลายทาง รวมทั้งการปฏิรูปวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยด้านอาชีวะเทคนิค ให้มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างขนานใหญ่ เพื่อที่ผู้เรียนระดับมัธยมจะได้มีทางเลือก ไม่จำเป็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องไปมุ่งเรียนสายสามัญและมุ่งเรียนกวดวิชาเพื่อสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยสายวิชาการมากจนเกินไปอย่างที่เป็นอย่างอยู่

การวัดผล ไม่ควรเน้นการการจดจำเนื้อหา แม้การเรียนรู้หลายเรื่องต้องใช้ความจำด้วย ก็ควรเป็นการจำแบบเชื่อมโยงและนำไปใช้งานได้ ไม่ใช่จำแต่ข้อเท็จจริงเป็นส่วนๆ ควรวัดผลส่วนหนึ่งด้วยการฝึกให้ผู้เรียนทำรายงาน โครงการ การเสนอรายงาน ฯลฯ ส่วนการวัดผลด้วยการสอบปลายภาคควรตั้งคำถามและให้ผู้เรียนตอบบรรยายแบบอัตนัยด้วยการสอบแบบกึ่งปรนัยที่จัดโดยในโครงการ PISA ขององค์กร OECD จะให้ผู้สอบอ่านข้อความและวิเคราะห์เพื่อเลือกตอบแบบปรนัยท้ายข้อความ มุ่งวัดความรู้/ทักษะแบบคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา เพื่อนำความรู้/ทักษะไปใช้งานในชีวิตจริงได้ กรรมการผู้ออกข้อสอบมีเวลาเตรียมตัว มีการวิจัย และการออกแบบข้อสอบอย่างพิถีพิถัน ไม่ใช่แค่ออกข้อสอบแบบปรนัยที่มีตัวเลือก ก ข ค ง ให้กาข้อที่ถูกจากความจำและความเข้าใจของตนเองแบบง่าย ๆ ที่นอกจากเน้นการข้อเท็จจริงจำแล้วบางข้อ ยังมีลักษณะคลุมเครือกำกวมไม่ชัดเจนอาจถูกได้หลายตัวเลือก อย่างเช่น ข้อสอบโอเน็ตบางข้อของประเทศไทย ในปี 2554-2555 ที่มีผู้ยกตัวอย่างมาวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย⁸²

การจะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการสอนการเรียนรู้ และการวัดผลเป็นแบบใหม่ที่กล่าวมาได้**ต้องปฏิรูปฝึกอบรมครูอาจารย์ใหม่ทั้งหมด** เพราะปัญหาหลักคือครูอาจารย์ส่วนใหญ่เรียนรู้มาแบบท่องจำ "ไม่ได้เรียนรู้ในแนวคิด วิเคราะห์ ไม่ชอบอ่านหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่มีความรักในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีไม่ความรู้หรือไม่สนใจวิธีการสอนและการประเมินผลแบบใหม่ ซึ่งเป็นการทำงานต่างไปจากการสอนบรรยายตามตำราแบบเดิม ต้องใช้แรงงานสมองเตรียมการสอนเพิ่มขึ้นแต่ทั้งๆ ที่ถ้าครูสนใจการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าขึ้น **การปฏิรูปการสอนและการเรียนในให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพขึ้น จะทำให้อาชีพครูเป็นงานที่ท้าทาย ที่น่าสนใจมากขึ้น** เบื่อหน่ายในอาชีพการสอนลดลง **ครูที่ตั้งใจสอนและสอนได้อย่างน่าสนใจ จะมีส่วนอย่างสำคัญที่จะช่วยให้ นักเรียนลดความเบื่อหน่ายในการเรียนลง และทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้นด้วย** (อ่านรายละเอียดการปฏิรูปใน 2 เรื่องนี้ ในบทที่ 5 และ 6)

⁸²ตัวอย่างข้อสอบของ PISA ดูจากโครงการ PISA ของ สสวท. www.3.ipst.ac.th/pisa/index บทวิจารณ์ข้อสอบโอเน็ต ดู www.oknation.net/blog/tan_pisit/2012/02/25/entry-1

7.4 ปฏิรูปโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ที่ปัจจุบันมีคุณภาพต่ำ เพราะขาดแคลนครูที่เก่ง ขาดงบประมาณและการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการเพิ่มงบประมาณและส่งเสริมคนเก่งไปทำงานเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคงได้เงินเดือนสูงตามความสามารถของบุคคล ไม่ใช่ให้เงินเดือนครูใหญ่ตามขนาดของโรงเรียน และควรให้เบี่ยกันดารแก่ครูที่สอนในชนบทห่างไกลด้วย และควรมีทีมศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญไปช่วยเหลือชี้แนะ ในนิวยอร์กนั้น การจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนไม่ได้ติดต่อหัวเท่ากันทั่วประเทศแบบไทย แต่พิจารณาตามสภาพท้องถิ่นโรงเรียนในเขตที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่ำ จะได้งบประมาณต่อหัวนักเรียนในถิ่นที่ผู้ปกครองมีรายได้สูงอนุญาตให้สถานศึกษาขอเพิ่มจากผู้ปกครองแบบสมัครใจได้

อย่างไรก็ตาม การเพิ่มงบประมาณอย่างเดียวอาจไม่ทำให้คุณภาพเพิ่มขึ้นเสมอไป ต้องกล้าทำแบบในสหรัฐฯ และประเทศอื่น คือหลังจากให้การอุดหนุนโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำเพิ่มแล้ว ต้องติดตามดูว่าผลงานทำงานของครูใหญ่และทีมงานในโรงเรียนนั้นดีขึ้นหรือไม่ ถ้ายังไม่ดีขึ้น ต้องเปลี่ยนครูใหญ่ เปลี่ยนครูที่มีคุณภาพต่ำ หรือเปลี่ยนรูปแบบการบริหารโรงเรียนนั้นไปให้เอกชนหรือกลุ่มผู้ปกครอง มุนิชิเป็นผู้บริหารแทนไปเลย เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นให้ได้

การพัฒนาโรงเรียนขนาดกลางขนาดเล็กในต่างจังหวัดและในชุมชนแออัดในเมืองใหญ่ที่มีคุณภาพต่ำ ควรทำหลายวิธีให้ครบวงจรอย่างเป็นระบบของกรรม เช่น เพิ่มงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เพิ่มครูที่มีคุณภาพโดยให้แรงจูงใจ เช่น เบี่ยกันดารหรือ**จัดระบบครูอาสาสมัคร**หมุนเวียนไปสอนโรงเรียนชนบทและชุมชนแออัดคนละ 2 ปี และให้ครูผู้นั้นได้ประกาศนียบัตรและมีสิทธิขอสมัครไปทำงานที่อื่น หลังจากผ่าน 2 ปีไปแล้วได้แบบในสหรัฐฯ อังกฤษ โครงการนี้ทำให้มีบัณฑิตที่จบใหม่ที่มีไฟแรงสมัครไปช่วยพัฒนาโรงเรียนเหล่านี้มากขึ้น เมื่อพวกเขาได้ทำไปแล้ว 2 ปี บางคนจิตใจขอยู่ต่อ คนที่ไม่ขอยู่ต่อก็มักหางานได้ดีขึ้น เพราะหน่วยงานอื่นๆ เห็นว่าครูอาสาสมัครเหล่านี้มีจิตใจอาสาสมัครและได้มีประสบการณ์ผ่านงานยากลำบากมาแล้ว ข้อสำคัญคือจะทำให้เกิดมีระบบหมุนเวียนครูที่มีคุณภาพเข้าไปช่วยสอนในโรงเรียนที่ครูทั่วไปไม่ยอมไปอยู่ต่อเสมอ (ถึงเขาจะไม่อยู่ต่อก็มีคนรุ่นใหม่เข้ามาทดแทน) เพื่อพัฒนาโรงเรียนในชนบทและชุมชนแออัดให้มีคุณภาพไม่ห่างไกลจากโรงเรียนมีชื่อเสียงมากเกินไปในเมือง

7.5 แก้ปัญหานักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษากลางคืนอย่างเป็นระบบครบวงจร

การจะแก้ปัญหานักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาเรียนไม่จบ ม.6 เป็นสัดส่วนสูงราวครึ่งหนึ่งของคนที่ได้เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 พร้อมกัน เมื่อ 12 ปีก่อนนั้น ต้องแก้ไขอย่างเป็นระบบครบวงจร เพราะเป็นปัญหาที่มาจากสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน วิธีการแก้ปัญหานักเรียนของรัฐบาลด้วยนโยบายเรียนฟรี 15 ปีหรือแจกของฟรี 5 รายการ เป็นการแก้ปัญหาแบบมองเฉพาะเรื่องค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายบางอย่างเท่านั้น การศึกษายังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้วย เช่น ค่าใช้จ่ายการเดินทาง ค่ากินอยู่ ค่าเสียโอกาสในการให้ลูกไปช่วยทำงาน ซึ่งสำหรับคนจนแล้ว เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงจนพวกเขาอาจไม่ยอมให้ลูกเรียนต่อถึงระดับมัธยมปลาย นอกจากนั้น เด็กนักเรียนจำนวนมากมีปัญหาเรียนไม่ได้ดี ไม่ชอบโรงเรียนเพราะการสอนและการสอบแบบมาตรฐานเดียว ใครเรียนได้ก็เรียนไป ใครเรียนไม่ได้ก็ออกไป ปัญหานักเรียนถูกสิ่งเข้าชวนใจภายนอกดึงให้อยากออกจากโรงเรียน ฯลฯ นักเรียนหญิงตั้งครรภ์ นักเรียนชายติดเหล้า ขาดสติ การพนัน ปัญหาทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่จะต้องหาทางแก้ไขอย่างครบวงจร ปรับปรุงกระบวนการสอน การเรียน การแนะแนว ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การให้ทุนสนับสนุนนักเรียนยากจนและมีปัญหา

ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับทางโรงเรียนติดตามและช่วยเหลือให้ผู้ปกครองต้องส่งเด็กวัยเรียนทุกคนมาเรียนภาคบังคับ 9 ปี และช่วยพัฒนาเด็กที่มีปัญหาให้เรียนได้ตลอดรอดฝั่งถึง 9 ปี (จบมัธยมศึกษาปีที่ 3) เช่น การให้ทุนเป็นค่าใช้จ่ายที่ครอบคลุมการเดินทางและการกินอยู่ ให้เงินพิเศษครูช่วยสอนเด็กอ่อนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย พัฒนาครูและเพิ่มนักจิตวิทยา นักแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ให้ทำหน้าที่ออกไปตามดูแลเด็กที่ขาดเรียนและมีปัญหาด้านต่างๆ พัฒนาระบบการแนะแนว การติดตามป้องกัน/แก้ไขปัญหานักเรียนที่มีปัญหาเรียนตามเพื่อนไม่ทัน หรือมีปัญหาอุปสรรคอื่นๆ ที่ทำให้เด็กในวัยเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาหรือต้องออกกลางคืนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีโรงเรียนที่มีทุนสำหรับเด็กมีปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาค่านี้จนถึงบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทยด้วย การเรียนแบบประเทศตะวันตกด้วยการแก้ไขกฎทำให้โรงเรียนรับเด็กผู้หญิงที่ตั้งครรภ์มาเรียนได้ ฟังดูเหมือนใจกว้าง แต่ยากที่จะเป็นไปได้จริง เพราะเด็กอื่นหรือแม้แต่ครูยังมีค่านิยมแบบเก่าและจะมองเด็กผู้หญิงคนนั้นแบบวิพากษ์ ซึ่งเด็กที่มีปัญหายากที่จะไปเรียนอย่างมีความสุขได้ ถ้ามีเด็กแบบนี้จำนวนมากและเขาอยากเรียนจริง อาจจะมีโรงเรียนโดยเฉพาะหรือเข้าไปเรียนในโรงเรียนการศึกษานอกระบบ ซึ่งควรปฏิรูปให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นด้วย

เรื่องที่สำคัญที่ต้องทำควบคู่กันไป คือต้องเพิ่มงบประมาณกำลังคน พัฒนาโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กในอำเภอรอบนอกและชุมชนแออัดให้มีครูที่มีคุณภาพและเอาใจใส่ดูแลนักเรียน ได้อย่างทั่วถึงเพิ่มขึ้น

นโยบายเรียนฟรี 15 ปีที่ให้บริการแก่นักเรียนทุกคนรวมทั้งลูกคนรวยคนชั้นกลาง ไม่ใช่สิ่งจำเป็นหรือมีประโยชน์สูงสุดสำหรับประเทศโดย **คนรวยคนชั้นกลางไม่ได้ต้องการของฟรีมากเท่ากับการต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น** โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดี ลูกหลานเขาปลอดภัยจากการถูกรักเรียนเกร็งแกล การพนัน ยาเสพติด ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัย และปัญหาอื่นๆ จึงควรให้ผู้ปกครองที่เป็นคนรวย คนชั้นกลาง ช่วยจ่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้ และรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้การศึกษาฟรี เฉพาะผู้มีรายได้น้อย และเพิ่มทุนค่าเดินทาง ค่ากินอยู่ให้พวกเขาด้วย และจัดสรรงบประมาณอีกส่วนหนึ่งไปแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมด้านต่างๆ ที่เด็กต้องเผชิญ และไปปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน การดูแลพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น จะทำให้นักเรียนทุกคน รวมทั้งลูกคนรวยคนชั้นกลางได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้รับคนออกกลางคันวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวมาเรียนเพิ่มขึ้น เราควรสนใจที่จะปฏิรูปการศึกษานอกระบบนี้ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และให้บริการประชาชนทุกวัยได้เพิ่มขึ้น โดยควรจะมีการร่วมมือกันทำงานกับมหาวิทยาลัย และสถานศึกษาระดับประเภทต่างๆ แทนที่จะทำแบบแยกกันตามหน่วยงานใครหน่วยงานมัน

7.6 ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้/ทักษะที่ใช้งานได้จริงเพิ่มขึ้น

เพิ่มการลงทุนและลงแรง (สมอง) เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาในระดับมัธยมปลายและอนุปริญญา และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และจำกัดการขยายตัวเชิงปริมาณของมัธยมสายสามัญและอุดมศึกษาสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แต่ควรพัฒนาด้านคุณภาพเพิ่มขึ้น จัดสรรทุนให้นักเรียนที่รายได้ต่ำและเรียนดีพอสมควรได้เรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น และหางานดีๆ ให้พวกเขาทำ แก้ไขปัญหาหนักเรียนอาชีวะบางส่วนเกรงและสร้างภาพพจน์ที่ไม่ดี ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยทั้งทางเศรษฐศาสตร์ การเมือง สังคมวิทยา จิตวิทยา ฯลฯ อย่างเป็นระบบครบวงจร เร่งรัดเรื่องการจัดตั้งและการดำเนินงานของสถาบันวัดระดับฝีมือแรงงาน การฝึกอบรมยกระดับฝีมือของช่างฝีมือระดับต่างๆ การศึกษาต่อในตอนเย็นและวันหยุด และการผลักดันให้มีการจ่ายค่าตอบแทน

บทที่ 7

แรงงานฝีมือที่สูงขึ้น เพื่อทำให้คนที่เรียนจบสายอาชีพที่เก่งมีโอกาสได้ผลตอบแทนสูง และมีโอกาสก้าวหน้าในการงานได้ไม่ต่างไปจากคนจบสายสามัญศึกษา⁸³

การปฏิรูปการศึกษาต้อง**มีเป้าหมายใหญ่ในการช่วยให้ผู้เรียนในทุกประเภท ทุก ระดับได้ประโยชน์จากกระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่จะใช้งานได้จริงในอนาคต** มากกว่าแค่ การเรียนเพื่อจำเนื้อหาวิชาไปสอบรับประกาศนียบัตร/ปริญญาบัตร ปัจจุบันแรงงานไทย ส่วนหนึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นมาก แต่ผู้บริหารในภาคธุรกิจเอกชนยัง มองว่าบัณฑิตที่เรียนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยมีความรู้ทักษะที่ทำงานได้จริงน้อย รวมทั้งปัจจุบันไทยยังมีคนจบปริญญาตรีที่ทำงานต่ำกว่าระดับวุฒิและว่างงานเป็น สัดส่วนสูง (ส่วนใหญ่คือผู้เรียนจบสายสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ซึ่งมีปริมาณมาก และคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและต่ำ)

การจะขยายการศึกษาการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษาให้ ได้ผล ต้องไปช่วยปฏิรูปการศึกษาด้านคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ในระดับประถมมัธยมให้ น่าสนใจมีคุณภาพ/ประสิทธิภาพขึ้นด้วย การ**ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถม ศึกษาได้สนใจเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้เรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์เป็นเหตุเป็นผล ฝึกการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การทำโครงการ การ ศึกษาจากสภาพความเป็นจริง ฯลฯ**⁸⁴

การจะทำเช่นนี้ได้ต้องเพิ่มการผลิตครูอาจารย์ที่เรียนมาทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยการให้เงินเดือนที่สูงขึ้น รับคนที่จบสายคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ที่ ทำงานอื่นมาเป็นครู โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมจิตวิทยาและเทคนิคการสอน 6 เดือน รวมทั้งพัฒนาการใช้สื่อการสอนทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เด็กไทยสนใจและเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น การสร้างพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ วิทยา และพิพิธภัณฑ์สาขาความรู้ต่างๆ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเยาวชนประชาชน มีความสนใจความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นในทุกภูมิภาคและจังหวัด ขนาดใหญ่

การจัดการศึกษาที่จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้และทักษะที่นำไปใช้งาน ได้ในชีวิตจริง นอกจากจะเรียนรู้เรื่องวิชาพื้นฐานที่สำคัญแล้ว นักเรียนควร**ได้เรียนรู้วิธีที่**

⁸³คู่มือเสนอเรื่องการปฏิรูปการอาชีวศึกษาเพิ่มเติมได้ใน สภาการปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ 16-18 การปฏิรูประบบการจัดการศึกษา วาระปฏิรูปที่ 18 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สิงหาคม 2558

⁸⁴แนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่เพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทั้งโดยภาครัฐ เช่น โรงเรียนมหิดลอนุสรณ์ และเอกชน เช่น สถาบันคีนันร่วมกับบริษัทต่างๆ ไปทดลองทำในบาง โรงเรียนควรจะใช้เป็นแนวทางในการขยายไป ทำในจังหวัดต่างๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ

จะอ่าน, ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหา การคิดอย่างสร้างสรรค์ ความรู้เรื่องการเป็นผู้ประกอบการและผู้นำ การมีวินัยโดยตนเอง ความกระตือรือร้นในการเรียนทำงาน มีความรู้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ การสื่อสารที่ใช้งานได้ เพื่อทำงานและการดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่มีการแข่งขันและการร่วมมือกันสูง ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

7.7 ปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัยพัฒนา

ปัจจุบันการวิจารณ์และเสนอเรื่องการปฏิรูปการศึกษาไทยมักเน้นการศึกษาระดับพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพราะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องด้วยมากและประชาชนรับรู้ปัญหาอย่างกว้างขวาง แต่สถาบันอุดมศึกษาของไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา เติบโตเชิงปริมาณมาก และมีคุณภาพโดยเฉลี่ยลดลงและต่ำกว่าหลายประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสถาบันที่สอนความรู้ทั่วไปและทักษะวิชาชีพจากตำรา เพื่อท่องจำและไปสอบ หรือฝึกทักษะภาคปฏิบัติบ้างเล็กน้อย ไม่ได้สอนให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น มีความรู้และทักษะใช้งานได้ดีในโลกจริง และมีจิตสำนึกเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบเพื่อส่วนรวม การศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องการการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงมาก เพราะถือเป็นการศึกษาระดับสูงที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศสูง

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของไทยขยายตัวเชิงปริมาณด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ มากเกินไปและมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ประเทศไทยผลิตคนจบปริญญาตรีเป็นสัดส่วนต่อประชากรสูงขึ้น แต่ไม่สัมพันธ์กับการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เราควรเน้นการพัฒนาการวิจัยและการสอน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปะสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมศึกษามากขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และทุกสาขาวิชาให้มีคุณภาพแบบวิเคราะห์เจาะลึก มีมุมมองแบบพหุวิทยาการ เข้าใจปัญหาความเชื่อมโยงของเรื่องทุกอย่างในสังคมอย่างเป็นระบบองค์รวม มากกว่าการเรียนรู้แบบแยกส่วน ที่เน้นการท่องจำจากตำราหรือการฝึกทักษะ การศึกษาระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาต่างๆ จึงจะสามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศได้มากกว่าที่เป็นอยู่

การวิจัยด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ควรเน้นเรื่องเศรษฐกิจการเมือง สังคมวัฒนธรรมไทยมากขึ้น โดยการศึกษาเรียนรู้ทั้งจากภูมิปัญญาท้องถิ่น, ภูมิปัญญาตะวันตก และประเทศอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย การวิจัยและการสอนด้านวิทยาศาสตร์และสภาพแวดล้อมควรเข้าใจบริบทของสภาพเศรษฐกิจสังคมไทย และรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ทางสากลมาช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศไทยอย่างเหมาะสม

7.8 ปฏิรูปการศึกษาผู้ใหญ่ในระบบและการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาไม่ใช่สำคัญเฉพาะเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนเท่านั้น แต่สำคัญสำหรับคนที่ทำงานแล้วด้วยไม่ว่าจะอายุเท่าไร เพราะโลกยุคปัจจุบันเป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วและสลับซับซ้อน ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกกันว่า เป็นระบบเศรษฐกิจยุคหลังอุตสาหกรรม หรือระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ต้องการแรงงานที่มีความฉลาดด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้ดี ปรับตัวได้ดี ติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดี มีความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม มากกว่าแรงงานที่มีทักษะฝีมือแบบใดแบบหนึ่งเหมือนในยุคพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ๆ ในศตวรรษที่ 19-21

ดังนั้น ความสามารถของประชาชนที่จะรักการเรียนรู้และรู้จักวิธีที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น รู้จักหาแหล่งความรู้ อ่านหนังสือแตก เข้าใจจับประเด็นสำคัญได้ คิดวิเคราะห์ ต่อประยุกต์ใช้เป็น เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมได้ จึงเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับคนทำงานทุกคนในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้มีบทบาทรับผิดชอบการเลี้ยงดูที่ควรจะมีความรู้ในการให้การเลี้ยงดูอบรมกล่อมเกลาที่ดีแก่เด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นด้วย การศึกษาสำหรับพ่อแม่ให้มีความรู้ในเรื่องการทำนุบำรุงเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์และช่วงวัยเด็กเล็ก จะช่วยพัฒนาเด็กไทยได้พัฒนาสมองและเรียนรู้ได้ดีขึ้นอย่างสำคัญ หากพ่อแม่ผู้ปกครองสนใจการอ่าน การเรียนรู้ มีความรู้เพิ่มขึ้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีส่วนช่วยให้ลูกหลานของพวกเขา รักการอ่าน รักการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ดีขึ้นด้วย ผู้ใหญ่เองก็จะได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้และรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้มากขึ้น

การศึกษาต่อเนื่องควรมีทั้งพัฒนาความรู้พื้นฐานและทักษะอาชีพที่เน้นใช้การได้ เช่น การรู้จักดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูและสอนเด็กอย่างเข้าใจ จิตวิทยาเด็ก ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมือง การรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไป ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสภาพแวดล้อม การสอนให้ลูกหลานเกษตรกร รู้จักทำการเกษตร วางแผนจัดการฟาร์ม ทำบัญชี การค้า ทำระบบสหกรณ์เป็น สอนลูกหลานคนงานและผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยในเมืองในด้านวิชาชีพและความรู้ความสามารถที่จะไปพัฒนาอาชีพของตนเองได้ เช่น การฝึกเป็นผู้ประกอบการ ฝึกให้ผู้เรียนคิดได้อย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหา ฯลฯ

ทั้งรัฐบาล ภาคธุรกิจเอกชน ภาคสังคมประชาหรือองค์กรประชาชนต่างๆ ควรที่จะช่วยกันส่งเสริมให้คนไทยรักการอ่าน การใฝ่เรียนรู้ การค้นคว้าจากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อย่างเป็นอุปนิสัยอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย ต้นทุนต่ำ สำหรับประเทศไทยที่คนยังชอบการเรียนรู้เพื่อได้วุฒิบัตรอยู่ อาจใช้วิธีสร้างแรงจูงใจให้คนไทยสนใจการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยออนไลน์ที่สอนวิชาต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตและให้วุฒิบัตรแก่ผู้ที่สอบผ่านการประเมินผล วิทยาลัย มหาวิทยาลัย รวมทั้งโรงเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนอาชีวศึกษา ควรจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่องได้ด้วย ไม่ควรแบ่งงานกันทำตามกรมกองแบบระบบราชการที่แข็งตัวให้เฉพาะสำนักการศึกษาออกโรงเรียนหรือตามอัยศาสตร์เป็นผู้ผูกขาดทำเรื่องนี้เท่านั้น แต่ควรจะประสานงานร่วมมือกันได้ จะได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วอย่างได้ประโยชน์เพิ่มขึ้น

คนที่รักการอ่านและเรียนรู้อยู่เสมอจะสนใจและรู้จักดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพใจของตัวเองได้ดีกว่า การรักการเรียนรู้ จะช่วยให้คนไม่ล้าสมัย ไม่ตกงาน และมีโอกาสจะทำงานได้ดีขึ้น และได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น และช่วยพัฒนาปัจจัยที่ช่วยทำให้คนเรามีชีวิตมีความสุข เช่นการสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกับคนอื่นๆ ทักษะในการสื่อสาร การรู้สีกว่าตนเองมีปัญหาก็จะแก้ปัญหานั้นได้ดีขึ้น ควบคุมวิถีชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น จะเป็นคนที่มีโอกาสจะมีสุขภาพดี ที่มีชีวิตที่มีความสุข และประสบความสำเร็จมากกว่า คนที่พอเรียนจบจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้อ่านหนังสือหรือไม่ได้เรียนรู้อะไรต่อเนือง

การวิจัยพบว่า คนสูงอายุที่ยังสนใจอ่านหนังสือ ติดตามข่าวสารความรู้ต่างๆ ฝึกใช้ความคิด สนใจเรียนรู้อะไรใหม่ สมอจะเสื่อมช้ากว่า สุขภาพทั้งกายและใจดีกว่าและชราภาพทางจิตใจช้าลงกว่า คนที่ไม่สนใจจะเรียนรู้จะไรใหม่ๆ เลย เนื่องจากสังคมไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมที่จะมีประชากรสูงวัยที่มีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น การส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องที่จะต้องส่งเสริมเพิ่มขึ้น

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ใหญ่กว่าแค่การจัดการฝึกนอกระบบหรือตามอัยศาสตร์ คือเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศที่จะต้องปฏิรูประบบการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของทั้งสังคมให้ประชาชนทุกคนรักการอ่าน ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และองค์กร ชุมชน ประเทศเป็นองค์กรที่รู้จักการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากเด็ก เยาวชน ประชาชน มีโอกาสเรียนรู้จากสื่อและสภาพแวดล้อมภายนอกตลอดเวลา และรับอิทธิพลได้ง่ายและมากกว่าสิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียน ดังนั้นการปฏิรูปสื่อกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของสังคมให้คนสนใจใฝ่รู้รักการอ่าน การเรียนรู้จะไรใหม่ๆ ตลอดชีวิต จึงเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าการปฏิรูปหลักสูตรวิธีการสอน การวัดผลในโรงเรียน

การจะส่งเสริมพัฒนาการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสำหรับคนไทยทุกวัยควรปฏิรูปในเรื่องต่อไปนี้คือ

บทที่ 7

1) ปฏิรูปห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยตนเองของประชาชนอย่างสำคัญ

2) ปฏิรูปสื่อมวลชน สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้คนสนใจใฝ่รู้เรื่องที่เป็นสาระบันเทิง รวมทั้งการอ่านหนังสือวรรณกรรมและอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

3) พัฒนากิจการห้องสมุด พิพิธภัณฑวัตถุทุกประเภท ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ศูนย์การเรียนรู้ ประเภทต่างๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและความรู้อย่างแพร่หลาย เช่น กิจกรรมเล่านิทาน แข่งขันกันแต่ง/เล่านิทาน แข่งขันตอบปัญหาความรู้รอบตัว อ่านบทกวี ได้ว่าที่ แสดงละคร วิจารณ์หนังสือ ฯลฯ

4) รมณรงค์เรื่องการรักการอ่าน ในระดับประเทศและทำให้คนทั้งประเทศตระหนักว่าการรักการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปคุณภาพของพลเมืองและการปฏิรูปประเทศ⁸⁵

จัดตั้ง**สถาบันหนังสือแห่งชาติ**เป็นองค์กรมหาชนค่อนข้างใหญ่ เพื่อส่งเสริมการผลิต การเผยแพร่หนังสือดีให้เข้าถึงประชาชนทั่วประเทศ และการรณรงค์และการทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือดีฯ ระดับประเทศหลายอย่างควบคู่กันไป อย่างจริงจังต่อเนื่อง⁸⁶ โครงการส่งเสริมการอ่านเท่าที่ทำกันอยู่มีลักษณะหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำ เป็นโครงการโคดๆ ที่มีประโยชน์จำกัด เฉพาะในบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพฯ และสำหรับคนบางกลุ่มที่มักสนใจเรื่องหนังสืออยู่แล้ว ยังไม่ขยายไปสู่ักเรียน นักศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ทั่วประเทศ

สรุป

การวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาและเสนอทางแก้ไขเรื่องนั้นเรื่องนี้เป็นเรื่องๆ แบบแยกส่วน และการนิยมนเสนอแนะสร้างองค์กร โครงการใหม่แทนที่จะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงองค์กร โครงการที่มีอยู่แล้วให้ทำงานเพื่อเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น เป็นการคิดแก้ปัญหาแบบแยกส่วน และใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างไม่คุ้มค่า วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ในมิติต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบองค์รวม และคิดหาทางแก้ไขให้ถึงรากเหง้าของปัญหาอย่างครบวงจร

⁸⁵วิทยากร เชียงกูล “การรณรงค์ให้คนไทยส่วนใหญ่รักการอ่าน คือยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปประเทศ” ในสสค. 100 หนังสือดีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน สสค. 2556

⁸⁶มกุฏ อรฤดี/มูฮัม บิน นูดอ “แนวคิดเสนอรัฐบาล สังคมหนังสือและสังคมการอ่าน ในประเทศไทย” สำนักพิมพ์ผีเสื้อ 2553 www.bflybook.com

เราต้องวิเคราะห์หารากฐานของปัญหาส่วนที่สำคัญที่สุด และอย่างเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ ทั้งระบบว่าทำไมประเทศไทยถึงปฏิรูปการศึกษาไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อยกว่าประเทศอื่นบางประเทศ ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ 1. การปฏิรูปครู ผู้บริหาร 2. หลักสูตร ระบบการเรียนการสอน การวัดผล และ 3. ระบบการบริหารจัดการที่มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์การทำงานที่ชัดเจนร่วมกัน ว่าเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนสนใจเรียนรู้ที่จะคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนาความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้งานและมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความหมายเพิ่มขึ้นในโลกจริงในศตวรรษที่ 21 ได้

